

Kristent barne- og ungdomsarbeid i Norge – noen utvalgte eksempler

Øyvind Økland

Førsteamanuensis ved Mediehøgskolen Gimlekollen

oyvind.okland@mediehogskolen.no

Innledning

Denne artikkelen setter søkelys på kristent ungdomsarbeid på noen utvalgte steder i Norge. Den er et resultat av et delprosjekt (del 3) av en større undersøkelse som NLM Ung har bestilt av Mediehøgskolen Gimlekollen i Kristiansand.

Del 1 og 2 av forskningsprosjektet er kvantitative undersøkelser, som skal gi *”en oversikt over alt kristent barne- og ungdomsarbeid som eksisterer i Norge i dag”* (del 1) og *”en kvantitativ undersøkelse som finner svar på hvor mange prosent barn og unge som er aktivt med i kristen arbeid i ulike deler av Norge”* (del 2).

På bakgrunn av det som foreligger fra delundersøkelse 1 og 2, har denne undersøkelsen valgt ut enkelte steder i Norge for å se mer i dybden på hva som skjer i forhold til kristent ungdomsarbeid på disse stedene. Målet er å gi en: *”Kvalitativ undersøkelse som ser nærmere på noen utvalgte eksempler på barne- og ungdomsarbeid i Norge”*.

Fokus har vært på å innhente kvalitative data gjennom feltarbeid på de utvalgte stedene. Utvalget tar ikke mål av seg å vise et representativt bilde av kristent ungdomsarbeid i Norge. Utvalgskriteriene har vært:

1. Skille mellom områder/steder med henholdsvis høy og lav andel av aldersgruppen 10-25 involvert i kristent arbeid
2. I region med mye kristen aktivitet;

fokus på område der oppdragsgiver NLM Ung ikke står spesielt sterkt

3. Skille mellom landsbygd, tettsted/by og storby
4. Skille mellom ulike deler av en storby

På dette grunnlaget ble følgende steder valgt ut:

- 1) Vennesla – et tettsted med høyt aktivitetsnivå i det kristne arbeidet, og med forskjellige kristne grupperinger.
- 2) Eiken – et mindre sted med sterk kristen tradisjon, men ikke med så stor variasjon i kristne grupperinger.
- 3) Hamar – en mindre by i et fylke med forholdsvis lav kristen aktivitet, men likevel med en del variasjon i kristent ungdomsarbeid, og største by i Hedmark fylke.
- 4) Hedmark fylke som helhet – et område med relativt lav kristen aktivitet.
- 5) Groruddalen i Oslo – Oslo er Norges største by med en mangfoldighet av kristne grupperinger, og Groruddalen er i seg selv et sted med et mangfold av mennesker fra veldig mange ulike grupperinger og etnisiteter.
- 6) Oslo Vest – Oslos vestkant er regnet som den mest velstående delen av Oslo, med en hovedvekt på hvite nordmenn.

Det er også gjort en aldersmessig avgrensning. Feltarbeidet er basert på arrangement som var tilgjengelige på de forskjellige stedene i den perioden undersøkelsen

foregikk. Hovedsakelig var dette arrangement fra konfirmasjonsalder og oppover til 25 år, og i de fleste tilfeller var det ungdomsarbeid fra ca. 15 til ca. 20 år som var i fokus.

Problemstilling

Hensikten med dette delprosjektet har vært å *få et innblikk i typiske trekk og hovedaktiviteter ved det kristne ungdomsarbeidet på stedet, ved å se på aktiviteter, og måten arbeidet ble drevet på, både med hensyn til form og innhold.*

En ledesnor i arbeidet har vært å se på sammenhenger mellom

- 1) møte- og arbeidsformer i det kristne ungdomsarbeidet, og
- 2) det som ble vektlagt på det innholdsmessige planet eller det ideologiske grunnlaget for arbeidet.

I analysen vil det være fokus på hva som er unikt for de ulike stedene, og eventuelle fellestrekk.

Teoretisk rammeverk

Denne artikkelen bygger på det teoretiske rammeverket slik det fremkommer i Ingvild Thu Kros artikkel. I tillegg vil det i analysen bli lagt vekt på noen av funnene i min doktoravhandling.¹

Når det ellers gjelder den generelle litteraturen om ungdomskultur i Norge, er det minimalt med henvisning til den kristne delen av ungdomskulturen. I undersøkelsen til Øia og Fauske (2010) er religion og kristendom nevnt under kapitlet "Ungdomskulturene – verdier og holdninger". Et åpent spørsmål om hvilken religion de enkelte "tilhører" ga i Oslo i 2006 42.7 prosent som svarte "kristendommen" og 17.7 prosent som svarte "islam".²

Metode og utvalg

Fokus har vært på å innhente kvalitative data gjennom feltarbeid på de utvalgte stedene. Utvalget tar som sagt ikke mål av seg å vise et representativt bilde av kristent ungdomsarbeid i Norge.

Metodene som er brukt i datainnsamlingen er hovedsakelig intervjuer; ustrukturert og semi-strukturert, samt feltobservasjoner på noen utvalgte samlinger og møter for ungdom. Jeg har brukt tilgjengelige kontakter, eller "portvakter"³, til å få adgang til miljøer.

Det har vært foretatt observasjon både på møter mellom ungdomspastorene og på selve ungdomssamlingene. I tillegg har jeg også fått tilgang til møter med de av ungdommene som fungerer som ledere i de forskjellige miljøene.

Datainnsamlingen har foregått fra høsten 2011 til høsten 2012, med oppstart i Vennesla, deretter Eiken og Hamar i Hedmark fylke. I forbindelse med oppholdet i Hamar, hentet jeg også inn data som gjaldt Hedmark fylke, med eksempler fra noen utvalgte steder, slik som Os og Elverum, før innsamling av data fra Grorudalen i Oslo på nyåret 2012, til slutt på Oslo Vest høsten 2012.

Dette delprosjektet har hatt et missiologisk utgangspunkt. Det er en undersøkelse som skal belyse kristent ungdomsarbeid, og danne grunnlag for strategisk tenkning fremover. Missiologi tar i bruk etnografiske metoder, og har fokus på kommunikasjonsaspektet. Jeg forstår imidlertid ikke kommunikasjon som en enkel lineær prosess der for eksempel etnografiske metoder kun blir betraktet som verktøy til å nå frem med senders budskap, slik som Hiebert uttrykker det:

In mission our central task is not to communicate a message, but to introduce people to that person, Jesus Christ.⁴

Jeg har i tidligere arbeider utdypet på hvilken måte dette også har betydning for misjonsforståelsen.⁵

Observasjon og analyse

I det følgende vil funnene bli presentert ved å vise til noen særtrekk ved de forskjellige stedene. I og med at tidspunktet og omfanget av feltarbeidene var noe ulikt, vil det være litt ulik vektlegging på de forskjellige stedene.

Vennesla

Vennesla har 12.000 innbyggere, og ligger ca. 18 km nord for Kristiansand, regionhovedstaden på Sørlandet. Stedet er bygd opp rundt industri, og både arbeiderbevegelse og kristendom har gått hånd i hånd.⁶

Det blir drevet et aktivt ungdomsarbeid rundt konfirmantarbeidet i Den norske kirke (Dnk), i Normisjons bedehus, som nå er skilt ut som en egen menighet, i Frikirken og i pinsemenigheten Filadelfia.

Det kristne ungdomsarbeidet i Vennesla var preget av stor gjensidig respekt for hverandre, og et ønske om å samarbeide. Dette samarbeidet var mellom Dnk, bedehuset (Normisjon), Frikirken og pinsemenigheten Filadelfia. Bakgrunnen for dette samarbeidet var at de møttes på et lørdagsseminar i kjelleren i Frikirken i februar 2008, på en *Impuls-konferanse* som IMI-kirka i Stavanger sto bak. De bestemte seg da for å arrangere *Impuls* på bedehuset.

De var enige om å ha raushet overfor hverandre. Ungdom syntes det er naturlig med samarbeid, og tenkte ikke så mye over det.

Det er ”forskjellige kulturer, men viktig at vi ikke blir like, faren er at man setter opp det mot hverandre”.
(Sitat en av ungdomslederne)

Utenom det fast etablerte samarbeidet i konfirmantarbeidet i Vennesla, var det også

et samarbeid i forhold til det jevne ungdomsarbeidet. For eksempel var det en stor overlapp mellom menighetene på ungdom som går flere steder, og dette ble det oppmuntret til og tatt hensyn til. Hovedarrangementet i Frikirkens ungdomsarbeid var det som kalles *Frikveld* hver annen lørdag. Dette var den lørdagen det ikke foregår noe på bedehuset. Her kom 50-60 ungdommer, og mange av de samme gikk her som på Normisjons *Refill* på bedehuset.

Ungdomsarbeidet i *Normisjon* ble regnet fra 8.klasse til 26 år. En annen enn ungdomspastoren hadde hatt ansvar for barn (*søndagsskole/Eldorado*), barnekor, og *Yngres*, fra 5.-7. klasse.

Bedehuset hadde vokst fra å være et ordinært bedehus (forening), til å bli forsamling, og til nå å være en selvstendig menighet fra 2005. I ungdomsarbeidet var det to fundament. Det første er *Refill*, der også konfirmantarbeidet er inkludert. Disse møttes annen hver onsdag, med undervisning. Her møttes vanligvis 25-30 ungdommer. Undervisningen bestod i ren bibelundervisning, samt et fokus på utfordringer på det etiske området, slik som alkohol, baktalelser, pornografi, penger etc. Det andre fundamentet var konfirmantarbeidet. Ellers hadde ungdommen selv tatt initiativ til noe de kalte *Cafe 20 +*.

I forbindelse med søndagens gudstjeneste, møttes *Bibelklassen* som besto av gutter og jenter fra 7. klasse. Konfirmantarbeidet gikk over 2 år. I tillegg var det to turer i løpet av det siste året. Før konfirmasjonen, i 6.- 7. klasse, kunne det være flere som falt ut av det kristne ungdomsarbeidet. Derfor var det startet opp noe som kalles *be-tween* for å få de med videre.

Også tiden etter kunne være kritisk i forhold til om man datt ut av kristent arbeid, og derfor ble det jobbet med å få

etablert flere bibelgrupper.

Målet for arbeidet blant ungdom i *Dnk* i Vennesla ble uttrykt som ”å skape en tilhørighet til kirken, slik at den ble en naturlig del av livene deres – at de skulle få en plass på fanget til Gud og dermed et personlig forhold til troen”, slik en av lederne sa det.

Det ble lagt vekt på at ungdomsarbeidet og budskapet skulle oppleves relevant for ungdommen, at ”de skal få noen knagger i livet”, slik at de kunne ”finne trygghet i skapelsen, at de er Gudvillet, og derfor hadde en stor verdi som menneske”.

Som en av lederne nevnte, så hadde den eldre generasjon kanskje vært mer opptatt av domspørsmålet, men dette opplevdes ikke så relevant for dagens ungdom. Dermed var ord som ”tilgivelse” og ”frelse” heller ikke alltid ord de hadde et forhold til. I kirken ble det lagt stor vekt på undervisning og opplæring i sentrale deler av den kristne troen.

Ungdomsarbeidet i Filadelfia ble startet av, og ble nå ledet av, en ungdomspastor. Det hadde vært i vekst de senere årene, og besto av fredagsmøter, bibelgrupper annenhver uke, en dans- og lovsangsgruppe som hadde ansvar for lovsangen på møtene, en teamarbeidsgruppe/ misjonsgruppe som bidro med undervisning og forkynnelse. I tillegg var det et lederteam for konfirmanter og en media-gruppe som leverte stoff til menighetsbladet. Media ble brukt aktivt i forhold til å informere om arbeidet, slik som for eksempel internett og bruk av sms.

Eiken

Eiken er en bygd i indre Agder, ca. halvannen timers kjøretur fra Kristiansand. Tidligere var det en egen kommune, men nå er bygden en del av Hægebostad kommune med 1640 innbyggere. Her blir det

drevet jordbruk og tjenesteytende næringer. Kristendommen står sterkt blant befolkningen, med Indremisjonsforbundet (ImF) som den mest dominerende. Utenom *Dnk*, var det også en forsamling i Åseral, tilhørende De frie evangeliske forsamlinger (DFEF).

Det ble drevet yngresarbeid fra 6. til 8. klasse, og annen hver lørdag var det ungdomskvelder på bedehuset i Eiken, fra 9. klasse og oppover. Ellers var det speidergrupper fra 4. klasse til 10. klasse, Eiken ungdomskor fra 9. klasse, og utenom dette ble det arrangert bibelgrupper og fredagskafeer.

ImF sto for den største delen av det kristne arbeidet i Eiken. Det var et gjensidig ønske mellom ImF og DFEF å samarbeide så langt det er mulig, slik at ikke møtene kolliderte med hverandre.

En gang i året ble bygdene i Hægebostad kommune; Eiken, Hægebostad, Åseral og Byremo, samlet til en fellessamling en helg. Da kom det gjerne 300 ungdommer. I tillegg var det også en helg der alle de kristne ungdomskorene møttes. *Dnk* hadde ikke et eget ungdomsarbeid. Det ble sagt at skillet mellom kirken og bedehuset hadde blitt større de senere årene.

Samtidig som man la vekt på samarbeid, ble det også lagt vekt på å støtte opp om hverandre og det arbeidet som allerede eksisterte. Norsk Luthersk Misjons-samband (NLM) hadde prøvd å starte en ungdomsforening på Undeland, Kvås. På Eiken ble dette sett på som et unødvendig initiativ fordi man opplevde at det fra før av allerede var et godt ungdomsarbeid i distriktet, og at dette ble gjort uten å spørre lokalbefolkningen om det faktisk var behov for et slikt tilbud. Dette arbeidet i NLMs regi hadde så langt ikke fått noen stor oppslutning.

Det var *Dnk* i Eiken som hadde ansvaret for konfirmasjonen og konfirmasjons-

undervisningen. Det var mange ungdommer på Eiken som fortsatte på bedehuset etter konfirmasjonsalderen. Så det var mange ungdommer på bedehuset også mellom 15 og 20 år, samt noen eldre enn det også. Det kritiske punktet for ungdommen var i overgangen til 10. klasse, da ble det mye festing, og mange følte at de ble nødt til å velge, ble det sagt.

Det var en stor bevisst kjerne som hadde et avgjort forhold til kristendommen. De andre ble utfordret. Bibelgruppene var for de som var mer interesserte. Lørdagsmøtene var grunnpillaren i ungdomsarbeidet. De var bygd opp litt forskjellig fra gang til gang. De som arrangerte, ble kalt *Jesu Disipler*. En lørdag kunne det være nattverd og et band som spilte, en annen gang kunne det være vitnesbyrd med sang av lovsangsteamet. En gang om året var det en tur til Hovden.

Det var ImF som sto for møtene, mens NLM sto for arbeidet blant de yngre. I kirken var det ungdomsgudstjeneste en gang i halvåret. Bedehuset og kirken samarbeidet og for eksempel kjøpte ungdomslaget bibler til konfirmantene.

Hamar

Hamar er den største byen i Hedmark fylke, med 25 000 innbyggere. Med området rundt, Lillehammer og Løten, det som kalles Storhamar, utgjør det 50-60 000. Hamar har sterke kirkehistoriske tradisjoner, som vises gjennom for eksempel domkirkeruinene.

Hamar er i en særstilling i Hedmark. Her foregikk det en betydelig kristen aktivitet blant unge, spesielt sett i forhold til fylket ellers. Man mente at det spesielt var to hovedfaktorer til denne særstillingen. Den ene var kjøpet av Hedmarktoppen på 50-tallet, og utviklingen av den, til nå å være en folkehøyskole med stor aktivitet, og det andre var Ungdom i Oppdrags

(UiO) etablering av sitt arbeid på Grimerud gård på Ottestad, like utenfor Hamar. Begge disse miljøene har hatt, og har, store ringvirkninger i Hamar og distriktene rundt. Det var nå annengenerasjons innflyttere som var noen av de viktigste drivkreftene til mye av det kristne arbeidet i Hamar. Det er flere eksempler på at disse miljøene har innflytelse også utover Hamardistriktet.

En annen observasjon var at det kristne miljøet i Hamar også var kreativt i forhold til å bidra med nytenkning i det kristne arbeidet. Ungdomssamlingene hver 6. fredag, kalt *Viva la Vida*, var et eksempel på dette. *Viva La Vida* ble arrangert fredagskvelden fra klokka 19 og utover. Det foregikk i Filadelfia, pinsemenighetens menighetshus.

Kristne aktiviteter i Hamar så ut til å ha et siktemål om å ha en lav terskel. I tillegg så det ut som at man la vekt på å engasjere seg i samfunnslivet, og markere seg som positive bidragsytere også overfor det sekulære samfunnet. Et eksempel på dette er *Hallovenn* som ble innført som et alternativt til Halloweenfeiringen. I tillegg hadde man en rusfri ungdomskafé, *Cafe Uno*, som et positivt element i ungdomsarbeidet i byen. Det faktum at *Cafe Uno* hadde bidratt til at medlemstallet i avholdslaget hadde økt betydelig i Hedmark, nådde nylig de nasjonale nyhetsmediene.

Arbeidet i Hamar var preget av et sterkt ønske om å vinne unge mennesker for Kristus, og samtidig bidra positivt som samfunnsmedlemmer. Man samarbeidet godt på tvers av konfesjonsgrensene. Dette skjedde dog blant dem man vanligvis kaller konservative eller evangelikale kristne, mens inntrykket av en kirke som var fjern fra tradisjonell omvendelseskristendom, så ut til å leve videre, selv om det var tendenser til tilnærminger også her.

I Hamar fantes det flere menigheter og lag som drev med kristent ungdomsarbeid. Disse var Pinsemenigheten Filadelfia, NLM, Den kristne friskolen på Løten, samt Frikirken. Hamar var det stedet som hadde mest variasjon i møteformer og møteplasser. Ungdomskvelder på fredagen var kjernen i arbeidet. Dessuten hadde de noe som het *UngdomsAlfa*, en bearbeidelse av Alfa-kursene, et kurs i kristen tro for ungdom.

Konfirmantarbeidet gikk under navnet *TenTro*. I tillegg foregikk det såkalte *Life Cells* grupper. Disse bestod totalt av ca. 70-120 personer, og 140 om det kom folk fra Hedmarktoppen. De arrangerte *Viva la Vida*, sammen med de andre menighetene, en fredag i måneden. Dette var et arrangement som var blitt veldig populært blant ungdom generelt på Hamar, og det snakkes om det på ungdomsskolen, og er selvrekutterende. Sosiale medier som *facebook* blir brukt aktiv til å samle ungdommen til dette.

Ungdommene ga uttrykk for at det var veldig kult å være der. Noen var der for første gang, og noen hadde vært der flere ganger. Totalt sett var det 500 ungdommer innom i løpet av kvelden. Det ble sagt at to tredjedeler kom fra kirkefremmede miljø. En av ungdommene jeg pratet med, kom fra en muslimsk bakgrunn, men hadde ikke noe problem med at det var et kristent arrangement, – ”jeg har respekt for alle religioner”. Andre var der for å ”kikke på jentene”, mens de aller fleste jeg pratet med sa det var ”kult” eller på spørsmål om hva de syntes var gøy med å gå der, sa at ”alt var gøy”, og at de var der for å treffe venner og fordi de andre gikk der.

Målet for pinsemenighetens ungdomsarbeid var at ungdommen skal få oppleve seg selv slik som Gud har skapt dem, at Jesus blir fremelsket. Ungdomskveldene

var det viktigste elementet i ungdomsarbeidet. Målet med arbeidet var å disippelgjøre, slik at kristenlivet ble en livsstil, og at de ble selvgående i tro. Man ønsket å ha en lav terskel, men høy standard.

Andre møteplasser for pinsemenigheten på Hamar var *Event* som fant sted lørdag ettermiddag i hallen til Hedmarktoppen folkehøyskole, med mange forskjellige aktiviteter spredt ut på arealet.

Ungdomsarbeidet i Frikirken på Hamar ble startet opp av pastoren for 15 år siden. Utover dette var det 3 jentegrupper og 2 guttegrupper med i ungdomsarbeidet, totalt rundt 20 ungdommer. Disse velger ut et ”yngsteråd”, bestående av 3 gutter og 3 jenter. Målet var at det skal fungere som ledertrening for dem. Disippeltrening var et ledd i dette.

Dessuten var konfirmantarbeidet viktig, med 11 konfirmanter dette året. Antallet lå mellom 5 og 14 konfirmanter årlig. Frikirken var aktivt med i samarbeidet om *Viva la Vida*. Det var fire stykker som delte ansvar for ungdomsarbeidet, og en slik deling ble gjort i forhold til hva man var gode til. Lederen hadde nå ansvar for undervisning og tale mens en annen tok ansvar for cellegrupper og *Viva la Vida*. En annen hadde ansvar for *Cafe Uno*.

NLM på Hamar hadde nettopp flyttet inn i et nytt bygg, kalt *Brukshuset – for Gud og hvermann*. Dette huset, som navnet tilsier, skulle nettopp være et hus som skal ha en lav terskel. Lederen for ungdomsarbeidet var med i en ledergruppe sammen med de andre ungdomslederne, og selv om NLM ikke var direkte med i *Viva la Vida*-samarbeidet, støtter man opp under dette ved for eksempel å informere om det. Det var ungdomsmøter annen hver fredag, og man forsøker å unngå å legge disse til de samme kveldene som *Viva la Vida*.

Hedmark

Hedmark har rundt 190 000 innbyggere. Foruten Hamar, så består fylket av større tettsteder som Stange, Elverum og Kongsvinger. På Løten, like sør for Hamar, fins det en kristen friskole. Denne har et karismatisk preg, men definerer seg ikke inn under noen spesiell frimenighet.

Det fantes noen frimenigheter på noen mindre steder rundt om i Hedmark, men svært få av disse stedene hadde noe nevneverdig kristent ungdomsarbeid. Disse bygdene var preget av forsamlinger med stort sett eldre folk. Man regnet med rundt 26 pinsemenigheter rundt om i Hedmark. Totalt i Hedmark fylke var det rundt 6000 som i 2011 var registrert i kristne trossamfunn utenfor Dnk. Da var Hamar, Elverum og Løten med sine frimenigheter inkludert i antallet. Det tilsvarende tallet for Vest-Agder var 19000 for omtrent det samme antall innbyggere (170 000).

Hele 83 prosent av befolkningen i Hamar bispedømme var medlemmer i Dnk, mot for eksempel 77 prosent i Agder og Telemark bispedømme, og 63 prosent i Oslo bispedømme. Når det gjaldt kirkebesøk, lå Hedmark lavest i landet, 74 personer i snitt per gudstjeneste, mens Stavanger lå på topp med 121 personer. Oslo hadde 97 personer i snitt per gudstjeneste. Den relative oppslutningen per medlem lå i Hedmark på 1.4 kirkebesøk per medlem. Stavanger var på topp med 2.2, Oslo hadde 1.3 og Agder hadde 2 kirkebesøk per medlem⁸ (KIFO 2010).

Et eksempel på en mindre kommune i Hedmark er Os i Østerdalen. Der var det tre små menigheter og ingen av disse hadde annet fast ungdomsarbeid enn konfirmantarbeid. Aktuelle menighetsarbeidere i staben er prest og organist, men det var ingen diakon, kateket eller menighetspedagog.

Organisten drev et felles familiekor, med alle aldre på deltakerne, og det var et barnekor i én menighet og i en annen en månedlig barneklubb. I tillegg var det et hverdagssøndagsskolearbeid på frivillig basis ca. tre ganger hvert halvår. De to siste årene hadde det vært en årlig ungdomsmesse på høsten. Konfirmantene dro på en konfirmantweekend til Tron ungdoms-senter på Tynset.

I Elverum, med ca. 20 000 innbyggere, hadde Acta-Normisjon en samling på torsdag ettermiddager som samlet 50-60 ungdommer. På Kongsvinger, med 17-18 000 innbyggere, var det en aktiv pinsemenighet.

Groruddalen

Groruddalen ble bebygd hovedsakelig av nye boligblokker på 60- og 70-tallet, og består i dag for en stor del av innvandrerbefolkning fra svært mange ulike land, og med svært ulike religiøse og kulturelle bakgrunner. Noen steder er den opprinnelige norske befolkningen i mindretall, og mange norske flytter ut av den grunn. Det finnes fire menigheter innen Dnk i Groruddalen; Grorud, Rødtvet, Romsås og Bredtvedt. I tillegg er det flere rene innvandrermenigheter.

Det kristne ungdomsarbeidet i Groruddalen var for det meste konsentrert rundt konfirmantarbeidet i Dnk. Uten konfirmantarbeidet var det ikke noen spesifikke kristne ungdomsklubber. Det var et ubegrenset antall av mulige aktiviteter for ungdommen, men ingen av disse var specifikt rettet inn mot kristne ungdommer.

I kirkens konfirmantarbeid i Groruddalen var det et utstrakt samarbeid innad mellom de forskjellige menighetene, mens det var mer klare skillelinjer mellom Dnk og de andre (etniske) menighetene. Det som skjedde innenfor kristent ungdomsarbeid så ut til å skje innenfor Dnk. All

annen fritidsaktivitet, så som sport og fritidsklubber, skjedde i annen regi. Selv om Groruddalen består av et stort etnisk mangfold, var konfirmantarbeid i all hovedsak preget av ”hvit” ungdom.

Samarbeidet innad i Dnk ble blant annet synliggjort gjennom koordineringen av konfirmantarbeidet, organiseringen av ungdomsarbeidet, spesielt gjennom *Take Away*-møtene. *Take Away* var navnet på en ungdomssamling i Romsås kirke i Groruddalen, fredag hver tredje uke. Den samlet ungdom på tvers av de fire statskirke-menighetene, og hadde et program med sanger og liturgi.

Etableringen og planleggingen av *Take Away* ble til ved at en tidligere diakon ønsket å skape en arena der ungdom som var kristne eller nysgjerrige på kristendommen kunne komme sammen og lære ved å være deltagere, og ikke ledere. I planleggingsfasen kom det til flere og flere gudstjenesteelementer, og til slutt ble det en helhetlig ungdomsgudstjeneste.

Man fulgte KFUK/KFUMs⁹ ledertreningsopplegg, og de såkalte *MILK'erne* fra fjorårets konfirmanter ble kurset til å bli ledere. De som hadde gått lederutviklingsprogrammet til Norges KFUK/KFUMs Ledere i Vekst, blir kalt *LiVerne*, og hadde et overordnet ansvar og satt i styret. *Ten Sing* bidro med sang på samlingene.

Et slikt gudstjenstlig preg ble forklart med at disse ungdommene omtrent daglig ble møtt med bevisste holdninger fra andre religioner og livssyn, og at de av den grunn søkte til et fast holdepunkt, nemlig kirken som kunne gi dem en sterkere identitet som kristne. Dette ble nevnt av flere. Også det faktum at såpass mange ønsket å konfirmere seg, ble forklart med det samme, at man ønsket å finne mer ut av sin egen identitet som norsk og som kristen.

Konfirmasjonsopplegget ble satt i gang i januar, med en samling i Rødtvet kirke, hvor de ble presentert for opplegget, og fikk velge hvilke grupper de skulle delta i. Alle prestene og de ansatte i menighetene som var ansvarlig for dem, ble presentert. Deretter ble de plassert inn i grupper, og gikk så til disse for å få presentert de forskjellige valgmulighetene de hadde gjennom konfirmasjonsåret. Disse var som følger: *Dialog, Solidaritet, Media, Påskebudskapet, Ten Sing* og *Pilgrimsvandring*. Noen av ungdommene var klare på hvorfor de gikk gjennom dette opplegget:

Jeg er her for pengene og gavene, så er jeg ferdig med kirken. (Konfir-
mant)

Andre ga uttrykk for at de var positivt overrasket av opplegget, – det var kulere enn jeg trodde, og så mer positivt på konfirmasjonstiden etter dette første møtet.

Flere av prestene trakk frem ungdommenes generelle positivitet til konfirmasjonstiden. Til tross for holdninger hos mange at dette var noe man måtte gjennom for å få gaver og selskap, så mente de at det å bo i Groruddalen, midt mellom mennesker som frimodige hevdet sin lojalitet til andre livssyn og religioner, utfordret ungdommene til å tenke gjennom sitt eget ståsted. Dette, mente de, bidro til at ungdommen mer aktivt gikk inn i konfirmasjonstiden, og med en positiv grunninnstilling.

Oslo Vest

Oslo Vest er regnet som den mest velstående delen av Oslo, og her er det langt mindre innslag av innvandrere enn i andre bydeler, spesielt i forhold til Groruddalen og Oslo Øst. Tilhørende menigheter innen Dnk var Skøyen, Voksen, Ullern, Røa og Ris, derav forkortelsen SVURR.

Også her var konfirmantarbeidet en

sentral del av virksomheten, men det var også eksempler på andre initiativ, satt i gang av ildsjeler. Et slikt eksempel var en nyttårsrevy som hvert år ble laget fra scratch i romjulen, med fremførelse nyttårsaftnen, på et alkoholfritt arrangement for ungdom. Dette var et arrangement som hadde gått uavbrutt i 30 år, og var blitt en viktig eksportør av skuespillere til skolerevyer og så videre.

Konfirmantarbeidet var bygget opp etter Norges KFUK/KFUMs modell, med *SULT* (SVURRs Ungdomsledertrening) og *LIV* som var videreføringen. *SULT* opplevdes som attraktivt for de som var med. Det gav dem ledererfaring, og noe de kunne vise til senere ved å ha det på sin CV.

De som var med i *LIV* møttes i forkant av gudstjenesten for å gjøre i stand og planlegge. Dette ble kalt *Time Out*. Det besto av 10-15 ungdommer. De var prestens hjelpere, og bidro til at det praktiske ble ordnet, og at arrangementet gled godt. Et annet initiativ, i Ris menighet, var noe de kalte for *Epic mealtime*. Dette konseptet gikk ut på å møtes, lage god mat, filme det, og så legge det ut på *YouTube*.

På samme måte som i Groruddalen, var det KFUM/KFUKs ledertreningsopplegget som ble fulgt og som så ut til å være en ryggrad i arbeidet. En gudstjeneste i dette ledertreningsopplegget, hadde ”tjeneste” som tema, eller ”dere er alle ulike, dere kan noe”, som presten poengterte ved åpningen. I etterkant uttalte noen av ungdommene at det var fint med en slik gudstjenesteform, at den var passe formell og høytidelig, men samtidig ikke for stiv og vanskelig tilgjengelig.

Likheter og forskjeller

Denne undersøkelsen viser at det finnes både mange likhetstrekk og mange forskjeller i måten det kristne ungdomsarbei-

det på de forskjellige stedene fremstår. For eksempel er etiske problemstillinger ofte et tema i ungdomsarbeidet, og ofte med litt ulik vektlegging. I Vennesla var det litt forskjellige krav til ungdomslederne, for eksempel i forhold til det seksuelle. En ugift mann i lovsangsteamet i pinsemenigheten levde seksuelt aktivt, og man tok han ut av tjeneste. Etter det begynte han i Normisjon, og han ble akseptert der.

I Normisjons bedehus ble det lagt opp til at ungdommene måtte få mer rom for at de var underveis, selv om de kunne være midt i et ungdomsopprør. Det var ikke ønskelig at de skulle slutte på bedehuset selv om de var midt i russetida. Målet var å hjelpe ungdommene til et sunt forhold til for eksempel alkohol og sex.

I frimenighetene hadde man ungdom som søkte til kirken eller bedehuset ut fra en egen og personlig tro. I Dnk, der man ikke nødvendigvis hadde en personlig tro som konfirmant, fokuserte man mer på det å være inkluderende, som det å kunne være trygg på seg selv.

I pinsemenigheten på Hamar hadde man en ”hard kjerne” i ungdomsarbeidet, bestående av ca. 20-30 personer, og 50-60 såkalte ”menighetsbarn”.

Av den ”harde kjerne” forventer man mer enn av resten, i forhold til livsførsel blant annet. Man ønsker at disse skal fremstå som forbilder for de andre ungdommene. (Sitat en av ungdomslederne)

I Oslo Vest ble det personlige gudsforholdet og den personlige selvrealiseringen poengtert.

Jeg hadde ikke tenkt så nøye over min tro før, men når jeg skulle være konfirmant, ble jeg nødt til å velge om jeg ville ha en kirkelig konfirmasjon eller en borgerlig. Jeg valgte en kirkelig, og fikk bekreftet mitt kristne ståsted. (Sitat en av *Time Out*-lederne)

I forhold til evighetsperspektivet, kan ikke dette begrensede feltarbeidet kunne konkludere noe på hvordan de ulike stedene fokuserte på dette. Det var imidlertid et tema flere steder. I Vennesla ble det klart uttrykt hvilket valg man sto overfor. I Groruddalen var det også et tema. Her var fokuset at man ikke skulle fokusere på redselen for å komme til helvete som en grunn til at man var kristen, men heller se på rikdommene ved livet med Gud her og nå.

I Den norske kirkes arbeid i Vennesla, ble det lagt vekt på at ungdomsarbeidet og budskapet skulle oppleves relevant for ungdommen, at ”de skal få noen knagger i livet”, slik at de kan ”finne trygghet i skapelsen, at de er Gudvillet, og derfor har en stor verdi som menneske”.

Den eldre generasjon har kanskje vært mer opptatt av domspørsmålet, men dette oppleves ikke så relevant for dagens ungdom. Dermed er ord som ”tilgivelse” og ”frelse” heller ikke alltid ord de har et forhold til. I kirken legges det stor vekt på undervisning og opplæring i sentrale deler av den kristne troen. (Sitat en av lederne)

På steder der det var generelt relativt høy kristen aktivitet, så en også flere ungdommer som var engasjert og involvert i kristent arbeid. Terskelen for ikke-kristne ungdommer til å være med i kristent arbeid var også lavere, fordi man kunne gå utfra at også ikke-kristne foreldre generelt sett var mer positive til at deres barn var med i kristent arbeid, og kanskje til og med oppmuntret til det.

En annen skillelinje som syntes tydelig, er mellom *by* og *land*. Det så ut som at ungdom på bygda var mer stedbunden og tradisjonsbunden enn ungdom i tettsteder og i byene. I byene var konkurransen stor fra alle andre mulige fritidsaktiviteter. I

Groruddalen satset man ikke på fritidsklubber fordi tilbudet her var så tallrikt fra før.

For det andre så er det ikke nødvendigvis slik at amerikanisering og globalisering fører til en ensretting av (den kristne) ungdomskulturen. Man har en del ting felles, men svært mye skal til for å rokke ens grunnleggende identitet. De lokale røttene står sterkt. Dette samsvarer med egne funn blant ungdom i Vennesla. De har alle muligheter tilgjengelige til å koble seg opp mot en ”global verden”, men det viser seg i praksis at det er lokalsituasjonen som definerer hvordan man forholder seg til det globale.¹⁰

Nyere forskning på religiøsitet i Norge viser at religionen i økende grad blir individualisert, og at de personlige opplevelsene og erfaringene blir sentrale.¹¹ At ungdom i Groruddalen søker til tradisjonell nattverdsfeiring en fredagskveld, kan være en manifestasjon på dette behovet for å knytte sin gudstro opp mot en konkret nattverdsopplevelse. Den samme undersøkelsen påpeker at religionen i større grad får plass i det offentlige rom, noe som kan forklare Grorudungdommens søken etter identitet og tilhørighet i det norske og det tradisjonelle. I møtet med et livsynsmangfold i nabolaget, blir man utfordret på sitt eget ståsted, og søker derfor til kunnskap og forklaringer på hvem man er og hva man ønsker å stå for.

Avsluttende refleksjoner

Noen punkter kan trekkes frem helt til slutt. Først og fremst ser det ut til at flere steder har et ekte og genuint samarbeid. Dette samarbeidet er ofte preget av en gjensidig respekt og forståelse. Det råder en anerkjennelse av at man er ulike, og ser ulikt på mange saker. Det faktum at det syntes å være et større fokus på samar-

beid på tvers på mindre steder i forhold til større steder, kan naturlig forklares med størrelsen på stedet. I byene kan man mer dyrke sin egenart, enten innenfor Den norske kirke eller innenfor frimenighetene, enn det som er mulig å få til på bygdene.

For det andre, var det vanskelig å finne noen helhetlig tenkning på det kristne ungdomsarbeidet. Flere ungdomsledere påpekte at noen av overgangene, for eksempel fra ungdomsskole til videregående skole, var kritisk i forhold til at man mistet kontakten med kristent ungdomsarbeid.¹² Det var likevel ingen som syntes å ha en strategi, eller klar visjon om hvordan man kunne forhindre at de falt ut av kristent arbeid på de forskjellige tidspunktene i livet.

Det store bildet så ut til å være at på steder der det tradisjonelt har vært mye kristen aktivitet, var det aktiviteter på de fleste nivå av barne- og ungdomstiden. Der det tradisjonelt sett har vært mindre eller liten kristen aktivitet, var det meste orientert rundt Dnk eller i de forskjellige

frimenighetene som måtte finnes. Der det var ungdomsarbeid på bedehus som organisasjonsmessig sto innenfor statskirken, var samarbeidet fordelt slik at kirken sto for konfirmasjonsarbeidet, så tok bedehuset, eller frivillige, seg av resten. Det er viktig at man ikke har noen "hull" i virksomheten, men at man sørger for at hvert alderstrinn opplever seg verdsatt og sett.

Et kristent ungdomsarbeid som tar opp utfordrende sider i ungdommens liv og lar ungdommene selv jobbe med disse problemstillingene gjennom bibelstudier, samtaler med hverandre og med ledere, vil, tror jeg, i større grad oppleves relevant for det livet det står midt oppe i. Helt sentralt her er de sosiale relasjonene mellom ungdommene og mellom ungdommene og lederne.

Det kristne ungdomsarbeidet må derfor bestrebe seg på en relevans i forhold til de aktuelle problemstillingene ungdommene står oppe i, samtidig som man har en klar og helhetlig strategi på hvordan man ønsker å formidle evangeliets sentrale innhold.

Noter:

1. Øyvind Økland, "Globalization, Media and Youth Culture: Young High School Students in Vennesla, Norway, Between the Local and the Global" (Chicago IL: Ph.D. dissertation, Trinity International University, 2004).
2. Tormod Øia og Halvor Fauske. *Oppvekst i Norge* (Oslo: Abstrakt, 2010) s. 283.
3. Martin Hammersley og Paul Atkinson, *Feltmetodikk. Grunlaget for feltarbeid og feltforskning* (Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1996) s. 92.
4. Paul Hiebert, Paul G.. *Missiological Implications of Epistemological Shifts: Affirming Truth in a Modern/Post-modern World* (Harrisburg, PA: Trinity press international, 1999) s. 116.
5. Øyvind Økland, "Intercultural communication in mission: A tool or a goal? Missionary methodology in view of developments in intercultural communication", i Tormod Engelsen, Ernst Harbakk, Thor Strandenæs (red.), *Mission to the world. Communicating the Gospel in the 21st Century. Essays in Honor of Knud Jørgensen* (Oxford: Regnum, 2008).
6. Se for eksempel Bjørg Aase Sørensen, "Arbeiderbevegelsen og industribygda. Industrien som levevei, lokal arbeiderbevegelse som samfunnsformer" (Bergen: Ph.D. avhandling, Universitetet i Bergen, 1983).
7. Statistisk Sentralbyrå. (<http://www.ssb.no>; internet, sette 2. februar 2012).
8. KIFO, *Tilstandsrapport for Den Norske Kyrkje 2010* (Oslo: KIFO: Notat nr. 2, 2010).
9. Kristelig Forening for Unge Kvinner/Kristelig Forening for Unge Menn.

-
10. Økland, "Globalization, Media and Youth Culture".
  11. Pål Ketil Botvar og Ulla Schmidt, *Religion i dagens Norge. Mellom sekularisering og sakralisering* (Oslo: KIFO, 2010).
  12. Sean McDowell, *You Lost Me: Why Young Christians are Leaving Church*. (<http://www.conversantlife.com/the-church/you-lost-me-why-young-christians-are-leaving-church>, internet, sett 2. februar, 2012)